

РОЗДІЛ 9 СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 343.163

DOI <https://doi.org/10.32782/2307-3322.61-2.29>

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ

INFORMATION PROVISION OF THE PROSECUTOR'S ACTIVITIES

Банах С.В.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права та процесу,
декан юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
orcid.org/0000-0002-2300-1220*

Колесніков А.П.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри безпеки, правоохоронної діяльності та фінансових розслідувань
юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету*

Метою статті є дослідження інформаційного поля функціонування прокуратури, та пошук більш ефективних шляхів його використання та захисту.

Досягнення поставленої мети передбачало використання діалектичного методу та системного підходу до вивчення особливостей інформаційного простору та принципів і методів його організації в діяльності прокуратури, а також монографічний, абстрактно-логічний метод та метод абстрагування. Методологічною основою дослідження слугували теоретичні розробки вчених із питань вивчення особливостей інформаційного забезпечення діяльності прокуратури, способів її оптимізації та забезпечення інформаційної безпеки загалом.

У статті визначено основний категорійний апарат інформаційного забезпечення діяльності прокуратури, що викладений у нормативно-правових документах та обґрунтовується вченими. Висловлено гіпотезу щодо узгодження правових аспектів інформаційного поля на етапі появи, обробки та фіксації первинної інформації працівниками правоохоронних органів, зокрема прокуратури. Окреслено різні аспекти розуміння суті інформаційної діяльності органів прокуратури, які стосуються: діяльності щодо збору даних, інформаційно-аналітичної діяльності, системи комунікацій із суспільством. Описано особливості вмісту і використання низки спеціалізованих інформаційних систем у діяльності прокуратури.

Сфера застосування результатів – подальші наукові дослідження та прийняття стратегічних рішень щодо протидії загроз в інформаційному просторі діяльності прокуратури.

Отже, швидкий технічний розвиток і нові можливості формують нові загрози в інформаційному просторі діяльності прокуратури, зокрема: незаконне технічне проникнення до баз даних; створення негативного іміджу органів прокуратури в суспільстві; несанкціонований витік інформації та низка інших. Частково ці загрози усуваються описаними в статті методами, однак потребують подальшого дослідження та вирішення.

Ключові слова: прокуратура, інформаційне забезпечення прокуратури, інформаційні системи в прокуратурі, законодавче забезпечення інформаційної діяльності прокуратури, ознаки інформаційного забезпечення прокуратури.

The aim of the research is to investigate the information field of functioning the public prosecutor's office, and to find more effective ways of its use and protection.

The dialectical method and systematic approach to study the special features of information field, also concepts and methods of organizing it in public prosecutor's office activity, as well as monographic, abstract and logical method, method of abstraction was used to achieve the goal. The theoretical issues of scientists about the features of informational support of the was the public prosecutor's office activity, ways to optimize it and ensure information security in general was the methodological basis of the study

The article identifies the main categorical statements of information support the activity of the prosecutor's office, which are set out in regulatory legal documents and substantiated by scientists. The hypothesis was made regarding the harmonization of the legal aspects of the information field at the stage of appearance, processing and recording of primary information by law enforcement officials, in particular the prosecutor's office. There are outlined various aspects of understanding the essence of information activity of the prosecution bodies, which are related to: activities on data collection, information and analytical activities, systems of communication with society. The particularities of the composition and use several specialized information systems in the prosecutor's office's activity are described.

Scope of research results: Useful for further scientific research and for making strategic decisions on counteracting threats in information space of prosecutor's office's activity.

Conclusions. Therefore, rapid technological development and new opportunities are creating ever more threats in the information space of the prosecutor's office activity, in particular: databases illegal breaking; creation the negative image of public prosecutor's bodies in society; unauthorized leakage of information and many others. Some of these threats are eliminated by the methods described in the article, but it is also need to provide further investigations and threads resolutions.

Key words: public prosecution office, informational support of the public prosecutor's office, information systems in the public prosecutor's office activity, legislative support of information activity of the prosecutor's office, special features of information support of the prosecutor's office.

Постановка проблеми. В умовах правового та організаційного розвитку правоохоронної системи та оптимізації принципів її діяльності важливим є розуміння необхідності використання сучасних технічних можливостей. Зокрема, це стосується роботи в інформаційному полі. У своїй діяльності фахівці прокуратури працюють із великою кількістю інформаційних та нормативних ресурсів, від якісного використання яких залежить обґрунтованість прийнятих рішень. Це актуалізує продовження досліджень у цьому напрямі.

Стан дослідження. Питаннями організації діяльності прокуратури, зокрема її інформаційним забезпеченням, займалась низка вчених. Категорійний апарат та базові принципи інформатизації прокуратури розглядали В. Лушер, С. Мазурик та В. Загородній. Інформатизацію регіональних прокуратур та особливості опрацювання інформації з обмеженим доступом вивчав О. Косенко. Інформаційні технології як загрозу інформаційній безпеці прокуратури досліджував А. Хомич. Вагомим є внесок І. Арістової, Б. Бірюкова, А. Комісарова, Р. Калужного, Є. Лук'янчикова, О. Матвієнка, О. Фролова, Г. Цимбала, М. Цивіна та інших. Вчені сходяться на тому, що інформаційне поле діяльності правоохоронних органів, зокрема прокуратури, є високодинамічним і потребує постійного дослідження та вироблення методів використання.

Саме тому **метою** статті є дослідження інформаційного поля функціонування прокуратури та пошук більш ефективних шляхів його використання та захисту.

Виклад основного матеріалу. Вагомим вектором оптимізації роботи органів прокуратури є її робота в інформаційному просторі. Визначення особливостей цього вектора роботи передбачає попередній розгляд категорійних та систематичних аспектів явища.

Згідно із Законом України «Про інформацію», інформація – будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2].

Інформаційне забезпечення прокуратури визначають як діяльність прокурорсько-слідчих працівників, що спрямована на пошук, збирання, облік, нагромадження, розподіл, аналіз, збереження і передавання інформації, необхідної для здійснення наглядових та ненаглядових функцій прокуратур, виявлення й усунення недоліків в організації роботи органів прокуратури [7, с. 275].

Разом із тим діяльність, пов'язана з правоохоронною діяльністю, передбачає виявлення, перевірку й опрацювання великого масиву даних, які першочергово можуть з'являтися в усному вигляді і лише згодом бути перенесеними на електронний і паперовий носій. Вважаємо, в цьому випадку доцільним є узгодження правових аспектів інформаційного поля на етапі появи, обробки та фіксації первинної інформації працівниками правоохоронних органів, зокрема прокуратури.

Система отримання та обробки офіційної інформації чітко регламентована законодавством. Зокрема,

Законом України «Про прокуратуру» зазначено, що «з метою виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості в межах своєї компетенції прокурор у порядку, визначеному законодавством, має прямий доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателем (адміністратором) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування» [3].

Концептуальні засади розуміння інформаційної діяльності органів прокуратури передбачають її розгляд із різних позицій, зокрема:

- діяльність щодо збору первинних даних, їх реєстрування, опрацювання і передача відповідним структурним підрозділам прокуратури чи інших правоохоронних органів;

- інформаційно-аналітична діяльність, пов'язана з наповненням і використанням визначених баз даних, роботою зі спеціалізованим аналітичним програмним забезпеченням та інтеграцію з інформаційними системами інших державних структур;

- інформування суспільства щодо своєї діяльності, надання повних і достовірних доступних для оприлюднення даних для офіційних джерел про окремі суспільно значущі справи та формування позитивного іміджу.

Визначення напрямів інформаційного та аналітичного забезпечення діяльності прокуратури передбачає врахування низки ознак. Передусім це необхідність систематизації та обробки значного обсягу інформації у сфері кримінальної юстиції. Важливим є ведення та систематизація загальнодержавних інформаційних масивів у сфері досудового та судового розслідування. Суттєвим технічним і організаційним завданням є оперативний обмін інформацією між спеціалізованими підрозділами та органами державної влади.

Множинність офіційних видів інформації, зазначених у законодавчих актах, передбачає необхідність її структуризації та систематизації стосовно діяльності органів прокуратури. Так, С. Мазурик здійснив критеріальну систематизацію інформації, що використовується органами прокуратури:

- за режимом доступу: загальнодоступна та інформація з обмеженим доступом;

- за функціональним забезпеченням: інформація, яка необхідна для виконання функцій прокуратури; інформаційний масив, необхідний для підтримання державного обвинувачення в суді; інформаційне забезпечення представництва інтересів громадянина або держави в суді; інформація, необхідна для нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; інформаційне забезпечення нагляду за додержанням законів у процесі виконання судових рішень у кримінальних справах, а також застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

- за використанням у певній сфері діяльності прокуратури: інформація у сфері кримінального

провадження та інформація поза кримінальним провадженням;

– за спрямованістю інформаційного впливу: інформація потрібна для управління, організації, аналітичної роботи, забезпечення процесуального керівництва, здійснення наглядових заходів тощо;

– за формальним закріпленням: інформація, яка міститься у письмових вказівках, актах прокурорського реагування, управлінських документах тощо;

– за нормативним характером: інформація, яка закріплена в загальнообов'язкових нормативних документах; інформація, яка закріплена в документах, обмежених за колом виконавців тощо;

– за спрямовуючим впливом: методичні рекомендації, які затверджені науково-методичною радою Генеральної прокуратури України, інформаційні узагальнення тощо [1, с. 33].

Глобальна стратегія інформатизації передбачає використання спеціалізованих інформаційних систем.

Інформаційна система електронного обліку документообігу «Нагляд» забезпечує автоматизовану реєстрацію вхідної кореспонденції, ведення баз даних для фізичних осіб, організацій, контроль за визначеними законодавством строками розгляду звернень та заяв, руху документів та інших функцій управління документами. Таке програмне забезпечення дає змогу здійснювати пошук осіб, організації чи документів за багатьма параметрами, генерувати автоматично звіти за будь-який період часу на моніторингу, обліку, статистиці тощо.

Комплексом індивідуальних технічних та програмних засобів, спрямованих на проведення досудового розслідування по кримінальних справах, є «Автоматизоване робоче місце слідчого». Ця програма призначена для службового використання спеціалізованої інформації, наказів, методик тощо. Використання такої програми є доцільним, однак, з огляду на те, що інформація передається на компакт-дисках [4], тобто є статичною, відсутня можливість її оновлення та актуалізації в режимі живого часу. Більш доцільним є переформатування цієї програми в онлайн-ресурс із можливістю оперативного одночасного оновлення баз.

Ще однією інформаційно-правовою базою в правоохоронній діяльності є мережа «Експет», призначена для пошуку і використання спеціалізованих нормативно-правових актів України.

Особливої уваги потребує робота з інформацією з обмеженим доступом, що є невід'ємною частиною обов'язків працівників прокуратури. Проаналізувавши положення про підрозділи регіональних прокуратур, автори [8] дійшли висновку, що найчастіше в органах прокуратури працівники мають справу з таємною, службовою чи конфіденційною інформацією: «оперативна інформація; інформація про кримінальні правопорушення і надзвичайні події, які набули чи можуть набути негативного суспільного резонансу; інформація про кримінальні правопорушення; інформація про результати наглядової і слідчої роботи (обліку, звітності; достовірності відо-

браження в ЄРДР відомостей щодо кримінальних правопорушень, осіб, які їх учинили, та прийнятих під час досудового розслідування рішень прокурами та слідчими); відомості про результати роботи управління чи відділу (облік, звітність); інформація про практику та результати прокурорської діяльності; службова інформація; державна таємниця; інформація у зверненнях громадян, службових та інших осіб, запитів і звернень депутатів усіх рівнів, скарг учасників кримінального процесу; інформація про скоєння ганебних вчинків підпорядкованими працівниками, факти неправомірного втручання в їх службову діяльність, перешкоджання у виконанні службових обов'язків, посягань на їх життя, здоров'я та майно; фінансова інформація щодо виконання вимог законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; конфіденційна статистична інформація; інформація про очищення влади; оперативно-розшукова інформація» [8, с. 119].

Робота з цими та низкою інших інформаційних та аналітичних систем у своєму оптимальному розумінні передбачає створення єдиного інформаційного поля, що буде функціонувати в логічному взаємозв'язку на різних рівнях діяльності органів прокуратури. Перший рівень інформаційного простору має формуватися Генеральною прокуратурою України. Тут також має генеруватися основна інформація, що формуються на другому і третьому рівнях. Другий рівень включає в себе інформацію регіональних прокуратур на рівні областей, а третій рівень – міських, районних у містах та районних прокуратур [9, с. 116].

Щодо останньої із зазначених вище засад розуміння інформаційної діяльності органів прокуратури (інформування суспільства), то новою редакцією Закону України «Про прокуратуру» передбачено необхідність інформування суспільства про результати своєї роботи не менше двох разів на рік: «Генеральний прокурор України не менше одного разу на рік звітує перед Верховною Радою України на пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних; керівники регіональних та місцевих прокуратур на відкритому пленарному засіданні відповідної ради не менш, як двічі на рік інформують населення певної адміністративно-територіальної одиниці про результати діяльності на цій території шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних» [3]. Окрім того, створення системи відкритості та формування позитивного іміджу передбачає участь відповідних працівників прокуратури у спеціалізованих громадських та суспільних заходах, зокрема: прес-конференціях, теле- і радіоєфірах, брифінгах, оперативне повідомлення про суспільно значущі справи у пресі та на спеціалізованих інтернет-ресурсах, а також вироблення ефективної системи зворотного зв'язку.

Отже, інформатизація роботи органів прокуратури є системним процесом створення оптимальних умов використання інформаційно-комунікативних

технологій для отримання, опрацювання та використання спеціалізованої інформації. Особливості диверсифікації джерел інформації та розвитку інформаційних і комунікативних ресурсів актуалізують продовження досліджень у цьому напрямі.

Додатковим аспектом дослідження напрямів інформатизації органів прокуратури є врахування проблем і тенденцій забезпечення інформаційної безпеки, особливо в умовах інформаційної війни. З однієї сторони, інформатизація створює низку можливостей, а з іншої – серйозних загроз. У Наказі Генерального прокурора України «Про організацію роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України» від 13 квітня 2017 р. № 111 зазначено, що керівники самостійних структурних підрозділів Генеральної прокуратури України та прокуратур усіх рівнів у межах компетенції «забезпечують дотримання порядку пропускового режиму до службових приміщень, запобігання витоку і розголошенню мовної та видової інформації на об'єктах інформаційної діяльності органів прокуратури, втраті службових документів і матеріалів, компрометації чи втраті електронних ключів доступу

до Єдиного реєстру досудових розслідувань» [6]. Своєю чергою, генеральна інспекція генеральної прокуратури України досліджує ефективність обслуговування об'єктів інформаційної діяльності та їх технічного захисту, аналізує стан захисту інформації (крім секретної) в інформаційних системах прокуратури, здійснює постійний моніторинг.

Загалом до загроз діяльності прокуратури в інформаційному просторі, які треба постійно моніторити та вирішувати, можна зарахувати: незаконне технічне проникнення до баз даних; дії окремих людей чи організацій із метою створення негативного іміджу органів прокуратури в суспільстві та поширення неправдивої інформації про їх діяльність; несанкціонований витік інформації; низький рівень комунікації з органами державної влади та громадськими організаціями [5, с. 149].

Висновки. Це наукове дослідження дало змогу виокремити низку чинників та напрямів інформаційного забезпечення діяльності прокуратури, реалізація яких забезпечить більшу ефективність здійснення нею своїх функцій та організації роботи загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мазурик С. Поняття інформаційного забезпечення та класифікація інформації в прокурорській діяльності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. № 3. С. 30–34.
2. Про інформацію : Закон України № 2658-XII від 02.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення 24.01.2020)
3. Про прокуратуру : Закон України № 1697-VII від 15.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення 24.01.2020)
4. Про застосування сучасних новітніх інформаційних технологій в прокуратурі Одеської області. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/regions_news_detail?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=83027
5. Хомич А.С. Інформаційні технології як загроза інформаційній безпеці прокуратури. *Право і безпека*. 2012. № 3. С. 147–150.
6. Про затвердження Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України : Наказ Генеральної прокуратури України № 111 від 16.05.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0623-17> (дата звернення 24.01.2020)
7. Загородній В.Є. Інформатизація діяльності прокуратури: принципи та джерела. *Митна справа*. 2011. № 1 (73). Ч. 2. С. 274–278.
8. Костенко О.В. Інформаційне забезпечення регіональних прокуратур та інформація з обмеженим доступом. *Форум права*. 2016. № 1. С. 116–123.
9. Лушер В.В. Питання інформатизації органів прокуратури України. *Наукові праці МАУП*. 2014. № 2 (41). С. 114–117.